

Les assegurances de vida: un producte pensat per a la seva protecció personal i la de la seva família

UN DELS TIPUS PRINCIPALS D'ASSEGURANCES PER A LES PERSONES ÉS L'ASSEGURANÇA DE VIDA. PERÒ... QUÈ ÉS UN ASSEGURANÇA DE VIDA? QUINES MODALITATS HI HA? COM TRIBUTEN?

El camp de l'assegurança privada ofereix un ampli nombre de modalitats de cobertures, així com de forma de percepció de prestacions. En principi parlem d'assegurances col·lectives si cobreixen els riscos sobre un grup de persones, o individuals si es refereixen només a una persona en concret.

1. Definició de contracte d'assegurança de vida i modalitats

Els contractes d'assegurança de vida són una modalitat asseguradora relativa a persones, i són les que comprenen tots els riscos que poden afectar l'existència, corporal o salut de l'assegurat.

En particular, les modalitats d'assegurança contemplada al ram d'assegurança de vida, regulades en l'article 6 del text refós de la Llei d'ordenació i supervisió de les assegurances privades (Reial decret legislatiu 6/2004), són:

El **ram de vida** comprendrà:

- a. L'assegurança **sobre la vida**, tant per cas de mort com de supervivència, o ambdós conjuntament, inclòs en el de supervivència l'assegurança de renda; l'assegurança sobre la vida amb contraassegurança; l'assegurança de nupcialitat, i l'assegurança de natalitat. Així mateix, comprèn qualsevol d'aquestes assegurances quan estiguin vinculades amb fons d'inversió. Igualment, podrà comprendre l'assegurança de dependència.
- b. Les **operacions de capitalització** basades en tècnica actuarial que consisteixin en obtenir compromisos determinats quant a la seva durada i al seu import a canvi de desemborsaments únics o periòdics prèviament fixats.
- c. Les operacions de **gestió de fons col·lectius de jubilació i de gestió d'operacions tontines**. S'entendrà per:
 1. Operacions de gestió de fons col·lectius de jubilació aquelles que suposin per a l'entitat asseguradora administrar les inversions i, particularment, els actius representatius de les reserves de les entitats que atorguen prestacions en cas de mort, en cas de vida o en cas de cessament o reducció d'activitats. També s'inclouen aquestes operacions quan portin una garantia d'assegurança, ja sigui sobre la conservació del capital, o bé sigui sobre la percepció d'un interès mínim. En queden expressament excloses les operacions de gestió de fons de pensions, regides pel text refós de la Llei de regulació de plans i fons de pensions, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre, que estaran reservades a les entitats gestores de fons de pensions.
 2. Operacions tontines aquelles que comportin la constitució d'associacions que reuneixin partícips per capitalitzar en comú les seves aportacions i per repartir l'actiu així constituït entre els supervivents o entre els seus hereus.

El contracte d'assegurança de vida **s'estipula sobre la vida pròpia o de la d'un tercer**, tant per cas de mort, com per cas de supervivència o per ambdós casos conjuntament.

L'article 1 de la **Llei 50/1980 de contracte d'assegurança**, el defineix com aquell en què l'assegurador s'obliga, mitjançant el cobrament d'una prima i per al cas que es produeixi l'esdeveniment el risc del qual és objecte de cobertura, a indemnitzar en els límits pactats, el dany produït a l'assegurat o a satisfer un capital, una renda o altres prestacions convingudes.

La normativa reguladora asseguradora estableix la classificació dels contractes d'assegurança, i es concreta una primera diferència entre els contractes d'assegurança de vida i no vida.

La **situació d'incapacitat** és una prestació pròpia dels contractes d'assegurança d'accidents i malaltia, i es pot contractar com a prestació complementària de l'assegurança de vida. Les distintes modalitats no afecten el règim fiscal, únicament es considera la forma de prestació que tinguin: capital o renda.

Les **assegurances per cas de vida** són aquelles en què l'assegurador s'obliga a satisfer, a canvi d'una o diverses primes, una quantitat en una data determinada si l'assegurat sobreviu a la data concreta.

Hi ha diverses modalitats:

- **Assegurança de capital diferit** la prestació de la qual és en forma de capital.
- **Assegurances de rendes** en què es realitza el pagament d'una renda vitalícia o temporal que al seu torn pot ser immediata o diferent.

Els **contractes d'assegurança per cas de mort**, en aquest cas l'assegurador s'obliga a pagar a canvi d'una o diverses primes, una prestació en cas de defunció de l'assegurat.

Hi ha diverses modalitats:

- **Assegurança temporal**, la prestació és exigible si l'assegurat mor durant el període de cobertura.
- **Assegurança de vida sencera**, en la que la prestació se satisfà sigui quin sigui el moment en què es produeix el decés de l'assegurat.

Per acabar, **les assegurances mixtes** combinen diverses cobertures en un únic contracte. La prestació es satisfà si sobreviu l'assegurat en la data prevista o, alternativament, si mor en el moment previ. Es tracta de la modalitat comercialitzada més usual a Espanya.

Les assegurances individuals de vida són productes d'estalvi, el capital garantit de les quals és, bàsicament, el resultat de la capitalització de les primes pagades pel client que ha subscrit l'assegurança i el qual pot, o bé esperar que venci el termini fixat en contractar l'assegurança, cobrant llavors la prestació garantida, o bé rescatar-lo amb anterioritat al seu venciment.

A continuació tractarem fonamentalment el règim fiscal de les assegurances individuals de vida que no generen rendiments de treball, és a dir, les que no es configuren com a instruments de previsió social, com són les assegurances col·lectives que instrumenten compromisos per pensions de l'empresa amb els seus treballadors, les assegurances concertades per mutualitats de previsió social les primes de les quals hagin pogut ser objecte de deducció o reducció, almenys en part, en la base imposable de l'IRPF, etc.

La percepció de quantitats procedents d'aquestes assegurances de vida bàsicament es pot fer de dues formes: en forma de renda o en forma de capital, encara que també poden percebre's les quantitats d'una forma mixta, part en forma de renda i part com a capital.

2. Característiques generals del règim fiscal dels contractes d'assegurança de vida individuals

La Llei de l'IRPF (LIRPF) qualifica, amb caràcter general, els rendiments procedents d'operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa, ja es tracti de rendiments dineraris o en espècie, **com a rendiments del capital mobiliari**, excepte quan hagin de tributar com a rendiments del treball.

El **rendiment íntegre** en el cas de les operacions d'assegurança i de capitalització està constituït per la diferència entre l'import de les primes satisfetes i el capital percebut. Quan la quantitat assegurada no és percebuda en forma de capital, sinó en forma de renda, és necessari separar d'algun mode, en cada terme de la renda, la qual cosa es considera, als efectes fiscals, recuperació de la inversió efectuada i el que és rendiment de capital.

Aquests rendiments formen part de la **base imposable de l'estalvi** de l'IRPF, i el saldo resultant tributa, des de l'1 de gener de 2010, al tipus del 19% per als primers 6.000 € i l'excés sobre aquesta quantitat al tipus del 21% (amb anterioritat a aquesta data existia un únic tipus fix del 18%), amb independència de l'antiguitat de les primes satisfetes.

Com a característiques cal assenyalar:

- No generen rendiments del capital mobiliari i generen **rendiments del treball**: els contractes d'assegurança de vida que instrumenten els compromisos per pensions assumits per les empreses amb els seus treballadors, i els concertats amb mutualitats de previsió social les aportacions de

les quals hagin pogut ser, almenys en part, despesa deduïble per a la determinació del rendiment d'activitats econòmiques o objecte de reducció en la base imposable de l'impost.

- La qualificació com a rendiments del capital mobiliari determina **la subjecció a l'obligació general de retenció o ingrés a compte** sobre aquests rendiments al tipus del 19% des de l'1 de gener de 2010 (anteriorment, el 18%).
- Quan el **contractant i beneficiari** (o assegurat en el cas de les assegurances col·lectives) de l'assegurança coincideixin en la mateixa persona, les quantitats que percebi el beneficiari tributaran en l'IRPF i, **quan no coincideixin, en l'impost sobre successions i donacions (ISD)**.

En les assegurances **de rendes**, quan la constitució de l'assegurança hagi tributat en l'ISD, tret que s'hagi adquirit per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, la percepció posterior de les rendes tributa en l'IRPF. Això no determina un supòsit de doble imposició, alhora que l'ISD grava el capital constituït i l'IRPF la rendibilitat que genera aquest capital, que abona l'entitat asseguradora en cada pagament posterior de renda.

A més a més, les **quantitats percebudes per danys personals derivades de contractes d'assegurança d'accidents** estan exemptes de l'IRPF fins a la quantia que resulti d'aplicar, pel dany patit, el sistema per a la valoració dels danys i perjudicis causats a les persones en accidents de circulació.

Per tant, atès que les assegurances d'accidents poden originar prestacions per invalidesa, caldrà determinar si resulta o no aplicable l'exempció, en aquest cas, només l'excés de la quantia percebuda sobre l'import exempt serà rendiment del capital mobiliari.

3. Fiscalitat dels contractes d'assegurança de vida en forma de capital diferit

En el cas de rebre una prestació en forma de capital diferit el rendiment del capital mobiliari (s'integra en la base de l'estalvi i tributa al 19%-21%) es determinarà per la diferència entre el capital percebut i les primes satisfetes. El rendiment obtingut no serà objecte de reducció abans de la seva integració en la base de l'estalvi i estarà subjecte a la retenció a compte del 19%.

Reduccions. Règim transitori

Així mateix cal tenir en compte que l'antiguitat de les primes és un element rellevant ja que es mantenen -per a determinats casos- els coeficients reductors (14,28%) establerts en el Reial decret 7/1996.

Fins a la reforma de l'IRPF operada per la Llei 35/2006, els rendiments derivats de contractes d'assegurança de capital diferit que tenien un període de generació superior a dos anys es reduïen mitjançant l'aplicació d'uns coeficients de reducció. No obstant això, i d'acord amb la disposició transitòria 13a de la Llei 35/2006 de l'IRPF, els contribuents **tindran dret a percebre una compensació econòmica, que es fixarà en la Llei de pressupostos generals de l'Estat**, quan es percebi un capital diferit derivat d'un contracte individual de vida o invalidesa **contractat amb anterioritat al 20 de gener de 2006** (respecte del qual pot resultar d'aplicació una reducció de fins un 75%), en el cas que l'aplicació del règim fiscal establert en la nova Llei de l'IRPF per a aquests rendiments li resulti menys favorable que el regulat anteriorment.

A aquests efectes, es tindran en compte només les primes satisfetes fins al 19 de gener de 2006, així com les primes ordinàries previstes en la pòlissa original del contracte, satisfetes després d'aquesta data. La disposició ha estat desenvolupada per les lleis de pressupostos per als exercicis 2007 i successius. Així, quan per l'aplicació del règim fiscal contingut en la normativa fiscal aplicable anteriorment resulti una tributació inferior a la vigent, per la citada diferència el contribuent tindrà dret a una deducció a la quota de l'IRPF.

Transformació d'assegurances de capital diferit en rendes

En el supòsit de transformació d'assegurances de capital diferit en rendes, sempre que el capital no es posi a disposició del contribuent per qualsevol mitjà, **en comptes de tributar el contribuent en el moment del succés de la contingència, si l'import del capital es destina a la constitució d'una renda vitalícia o temporal**, i així estigués previst al contracte d'assegurança es tributarà com les rendes diferides.

El mecanisme permet eliminar el pagament d'impostos pels beneficis en el moment del cobrament de les

prestacions, a canvi l'estalviador haurà de comprometre's a cobrar les prestacions en forma de renda.

4. Fiscalitat dels contractes d'assegurança de vida en forma de rendes

Quan es percep **una renda vitalícia o temporal**, sempre que no hagi estat adquirida per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, es genera per al seu perceptor un rendiment del capital mobiliari (retenció al 19%). Aquest rendiment no està determinat per l'import de la pensió anual percebuda, sinó només n'està determinada per una part, l'altra part es considera amortització o restitució del capital i, en conseqüència, no s'integra en la base imposable de l'IRPF. Hi ha excepcions en què la totalitat de l'anualitat percebuda es considera rendiment del capital mobiliari, quan l'import de les quantitats percebudes excedeixi de les primes satisfetes.

En les assegurances de rendes el beneficiari opta per rebre el capital assegurat de forma fraccionada durant un període determinat, que pot ser temporal (un nombre determinat d'anys) o vitalici (fins a la seva defunció). Els rendiments del capital mobiliari s'integren en la base de l'estalvi i tributen al 19%-21%.

El seu tractament depèn del tipus de renda a percebre.

Per determinar la part de cada renda o pensió anual que es considera rendiment del capital mobiliari, cal distingir:

- En les assegurances **de rendes immediates**: s'aplica un percentatge fix sobre cada anualitat percebuda en funció de l'edat del rendista al mateix temps de constitució de la renda, si es tracta d'una renda vitalícia, o en funció de la durada de la renda, si és temporal.
- En les assegurances **de rendes diferides**: el rendiment està determinat per l'aplicació del percentatge que resulti sobre cada anualitat, incrementat en la rendibilitat acumulada en el moment de la constitució de la renda.

Rendes vitalícies immediates

En el cas de rendes vitalícies immediates, el percentatge de la renda que es considera rendiment estarà en funció de l'edat del perceptor en el moment de constitució de la renda. Així:

Rendes vitalícies immediates	
EDAT DEL PERCEPTOR	Import de la renda a integrar en l'IRPF
Menys de 40 anys	40%
Entre 40 i 49 anys	35%
Entre 50 i 59 anys	28%
Entre 60 i 65 anys	24%
Entre 66 i 69 anys	20%
Més de 70 anys	8%

Aquests percentatges s'aplicaran a les rendes que es percebin a partir de l'1 de gener de 2007, encara que la seva constitució s'hagués produït amb anterioritat a l'1 de gener de 1999 o entre l'1 de gener de 1999 i el 31 de desembre de 2006. En aquest últim supòsit els percentatges s'aplicaran en funció de l'edat que tingués el preceptor al mateix temps de la constitució de la renda.

El beneficiari ha de coincidir amb l'acceptant; en cas contrari, les rendes quedaran sotmeses a tributació en l'impost sobre successions i donacions.

El percentatge romandrà invariable durant tota la vigència del contracte i s'aplica el percentatge corresponent a l'edat del rendista en el moment de constituir la renda.

Rendes vitalícies diferides

Les rendes diferides són contractes d'assegurança en què transcorre cert temps entre el moment

d'abonament de les primes (període de diferiment) i la percepció de les rendes (període de meritació).

En el cas de rendes vitalícies diferides, el rendiment del capital mobiliari es determina per l'aplicació del percentatge fix que resulti sobre cada anualitat (d'acord amb els percentatges indicats en el quadre anterior per a les rendes vitalícies immediates), incrementat en la rendibilitat acumulada al mateix temps de la constitució de la renda.

La rendibilitat acumulada es determina per la diferència entre el valor actual financer i actuarial de la renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes, i es reparteix linealment durant els 10 primers anys de cobrament de la renda. Per tant, durant les 10 primeres anualitats, el rendiment del capital mobiliari estarà determinat per la suma del rendiment que resulti de l'aplicació del percentatge forfetari sobre l'anualitat percebuda i la desena part de la rendibilitat acumulada al mateix temps de la constitució de la renda. A partir del 10è any, el rendiment del capital mobiliari serà el que resulti de l'aplicació del percentatge forfetari.

Rendes temporals immediates

La part de la renda percebuda que es considera rendiment del capital mobiliari serà en funció de la durada de la renda temporal. Així, els percentatges aplicables per a la determinació del rendiment són:

Rendes temporals immediates	
Durada de la renda	Import de la renda a integrar en l'IRPF
Inferior o igual a 5 anys	12%
Superior a 5 anys o igual a 10 anys	16%
Superior a 10 anys i inferior o igual a 15 anys	20%
Superior a 15 anys	25%

Aquests percentatges s'aplicaran a les rendes que es percebin a partir de l'1 de gener de 2007, encara que la seva constitució s'hagués produït amb anterioritat a l'1 de gener de 1999 o entre l'1 de gener de 1999 i el 31 de desembre de 2006. En aquest últim supòsit els percentatges s'aplicaran en funció del total durada de la renda.

Rendes temporals diferides

En el cas de rendes temporals diferides, el rendiment del capital mobiliari està determinat per l'aplicació del percentatge fix que resulti sobre cada anualitat (d'acord amb els percentatges indicats en el quadre anterior per a les rendes temporals immediates), incrementat en la rendibilitat acumulada al mateix temps de la constitució de la renda, calculada segons allò que s'ha exposat per a les rendes vitalícies, si bé, en aquest cas, la tributació de la rendibilitat acumulada es repartirà linealment al llarg del període de durada de la renda amb el límit màxim de 10 anys.

Supòsit particular de rendes diferides

Hi ha un règim especial per a determinades assegurances de rendes diferides que combinen prestacions per jubilació o invalidesa percebudes en forma de renda.

Donacions

En el cas que la renda hagi estat adquirida per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït i entre vius, la integració de les prestacions en forma de renda es produirà quan excedeixin del valor actual de les rendes en el moment de la seva constitució. Lògicament, en aquest cas, no s'aplicaran els percentatges anteriors.

Extinció de les rendes vitalícies i temporals

La Llei de l'IRPF regula de forma explícita els efectes fiscals de l'extinció de les rendes vitalícies i temporals

per l'exercici del dret de rescat.

S'ha establert una fórmula que, per determinar el rendiment, considera els factors que incideixen en la seva valoració.

Així, en el cas de rendes que no hagin estat adquirides per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, el rendiment del capital mobiliari que es generarà es calcula de la manera següent:

- + Quantia obtinguda pel rescat
- + Import de les rendes satisfetes fins a aquest moment
- Primes satisfetes
- Quanties que hagin tributat com a rendiment del capital mobiliari
- = Rendiment del capital mobiliari

Al rendiment així calculat se li podrà aplicar el percentatge de reducció dels contractes d'assegurança en funció del període que hi hagi hagut entre el pagament de la primera prima i la constitució de la renda (moment d'inici de les percepcions).

Quan es rescatin rendes constituïdes amb anterioritat a l'1 de gener de 1999, en el càlcul del rendiment del capital mobiliari s'ha de restar la rendibilitat obtinguda fins a la constitució de la renda, que ja haurà tributat com a increment de patrimoni en el seu moment.

Si les rendes han estat adquirides per donació o qualsevol altre negoci jurídic entre vius, en la fórmula anterior es restarà, addicionalment, la rendibilitat acumulada fins a la constitució de la renda (per aquest import ja es va tributar en l'ISD).

En el cas que l'assegurat exerceixi el seu dret al rescat parcial sobre una renda vitalícia, les repercussions fiscals que es produïrien serien exactament les mateixes que les ocorregudes si s'hagués realitzat el rescat total, amb l'excepció que, en el càlcul del rendiment generat, es prorrategen les magnituds intervinents segons el percentatge que suposi el rescat parcial enfront del possible rescat total que s'hagués pogut realitzar.

DEP. D'ESTUDIS DE PLANIFICACIÓN JURÍDICA